KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Eduskunnan talousvaliokunnalle
Asia: HE 173/2024 vp
TaV@eduskunta.fi

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ALKOHOLILAIN MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) on kuluttajien, potilaiden ja sote-asiakkaiden valtakunnallinen edunvalvonta-, koulutus- ja neuvontajärjestö. Kuluttajaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan talousvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia niin, että alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja myyntiin perustuvat vähittäismyyntikonseptit mahdollistettaisiin. Hallituksen esityksessä todetaan, että lakimuutoksen tavoitteena on luoda edellytykset kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten hyvinvoinnin ja vapauden lisääntymiselle sekä uudistaa alkoholipolitiikkaa eurooppalaiseen suuntaan**. Alkoholijuomien toimituksen osalta lakiesityksessä on runsaasti erilaista perusteltua sääntelyä.** Alkoholituotteen toimitus olisi sallittua vain, jos alkoholijuoma olisi ostettu ja noudettu kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä. Alkoholijuomien luovuttaminen olisi sallittua vain kello 9 ja 21 välillä. Alkoholijuoman toimituksen ostaja olisi velvollinen todistamaan ikänsä ennen alkoholijuoman ostamista. Lisäksi alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulisi joka kerta tarkastaa vastaanottajan ikä. Alkoholijuomia ei myöskään saisi luovuttaa selvästi päihtyneelle henkilölle.

Kuluttajaliitto haluaa todeta, että on kiistatonta, että lakiesitys parantaa alkoholituotteiden saatavuutta ja lisää yksilön vapautta. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista alkoholijuomien toimitusta kotimaan vähittäismyyntipaikasta tai alkoholiyhtiöstä ostajan osoittamaan paikkaan. Esitys parantaisi kuluttajien mahdollisuuksia hankkia alkoholituotteita sekä vertailla alkoholituotteiden hintoja. **Kuluttajat hyötyvät erilaisista kotiinkuljetuksista ja ovat myös valmiita maksamaan niistä.** Suomalaisen väestön ikääntyessä voidaan myös nähdä, että kotiinkuljetuspalveluiden merkitys tulee kasvamaan. Toisaalta alkoholituotteiden kotiinkuljetus edellyttää myös kuluttajia suojaavaa sääntelyä. Kuluttajaliitto haluaa tuoda esiin, että alkoholin kotiinkuljetuksiin liittyvän ikärajavalvonnan ja muiden luovutuskriteerien täyttymisen osalta alkoholijuomien toimittajilta vaaditaan osaamista sekä vastuunkantoa, jonka toteutumista on pystyttävä valvomaan. Tilanteet, joissa alkoholijuoman toimittaja katsoo, ettei alkoholituotteita voida luovuttaa vastaanottajalle, perustavat myös mahdollisia vaaratilanteita. Ruokalähettien sekä muiden kuljettajatahojen turvallisuudesta olisi tärkeää huolehtia kotiinkuljetuksen mahdollistamisessa, mikä on myös kuluttajien etu.

Kuluttajaliitto haluaa korostaa, että vapauteen kuuluu vastuu. Kuluttajaliitto kannattaa vastuullista kuluttamista. Yksilöiden tulee saada tehdä itselleen sopivia kulutusvalintoja, mutta ympäristön tulee luoda edellytyksiä vastuulliselle kuluttamiselle. Kuluttaminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan siihen vaikuttaa ympäröivä yhteiskunta. Nykytilanteessa, jossa suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä ja hoitoon pääsy on isoissa vaikeuksissa ja haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä auttavien järjestöjen resursseja leikataan merkittävästi, on alkoholin haitoista kärsivien ihmisten tai heidän läheistensä mahdollisuus saada apua erittäin huono. Hoitoon pääsyn tilanne tulee myös huonontumaan leikkausten johdosta lähivuosina entisestään. Alkoholilain muuttamista koskevaa

lakiesitystä ei voi tarkastella huomioimatta edellä mainittua näkökulmaa.

Lakiesitystä ei ole tarkoitettu pilotiksi vaan osaksi pysyvää lainsäädäntöä. Pysyvää lainsäädäntöä säädettäessä korostuu se, miten muutoksiin liittyviä riskejä ennakoidaan ja estetään. **Kun tehdään lakimuutoksia, joilla lisätään yksilöiden vapautta tehdä sellaisia kuluttamista koskevia valintoja, joilla voi olla negatiivisia vaikutuksia kuluttajien tai heidän läheistensä terveyteen, tulee huomioida lainsäätäjän vastuu huolehtia heikoimmassa asemassa olevista henkilöistä.** Hallituksen esityksessä tuodaan esiin, että alkoholi on yleisin vaikuttava tekijä väkivallan, onnettomuuksien ja tapaturmien taustalla. Haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä voidaan nähdä olevan esimerkiksi alkoholiongelmista kärsivien henkilöiden perheenjäsenet ja erityisesti lapset. **Esitys jättää avoimeksi, miten lakiesityksen negatiivisista liitännäisvaikutuksista kärsiviä ihmisiä suojellaan.** Lainsäädännön vaikutusten seuranta on tämän lakiesityksen osalta korostetun merkittävä ja seurantaa tulee jatkaa pitkään. Mikäli negatiivisia vaikutuksia kuluttajien terveyteen ja turvallisuuteen ilmaantuu, tulee ryhtyä viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Helsingissä 4.11.2024

Kuluttajaliitto ry

Julia Lumijärvi, juristi. OTM, HLL